

SIMAI MIHÁLY

Szívverések

Meg kéne már bekítened
a szívedet, a szívedet.
Le kéne csöndesítened,
amíg lehet, amíg lehet.

Meg kéne már állítanod
a vonatot, a vonatot.
Kiszállhatsz... majd a mozdonyok...
de vontatod, csak vontatod.

Míg a szíved ver, vontatod,
mert a szíveddel vontatod.
— Le kéne csöndesítened,
de nem tudod, de nem tudod.

BERTÓK LÁSZLÓ

Fölér a lélekig

Ha kimerülnek tartalékai,
vergődik a test a lélek szerint,
szeretne megint hasonlítani,
régii tükörbe vigyázva tekint.

Titkos utakon furcsán megszalad,
árnyékát méri, fölágaskodik,
elképzel édig érő falakat,
és szomorú, amikor hazudik.

Gyanús neszekre gyertyát gyújtogat,
lopva nézi a villanykapcsolót,
parányi csillagokban megakad,
s magyarázkodik, hogy csak álmodott.

Példákat keres, s nem leli magát,
hát az se, ez se, egy minta se jó,
ha verset ír, a ríme nagykabát,
de megjíjed, mert nem esik a hó.

A lendület a kályháig viszi,
ott büntudata lesz, szégyenkezik,
s mikor megpróbálja, már nem hiszi,
hogy térdelve fölér a lélekig.

ROSTÁS-FÁRKAS GYÖRGY

Kezdet és vég

menekültem,
de nem megalkuvásba,
kezdetből fogva én vagyok
kizárva.

leszek,
mi nem voltam soha,
versekbe fogadott
keserű mostoha.

TÓTH KRISZTINA

Kalitka

Beröpülök a mozdulataidba
legyen tenyered fészek
összezárt tíz ujjad kalitka

Ruháid közé költözöm
illatodat, hogy el ne vesszen
magammal viszem bőrömről

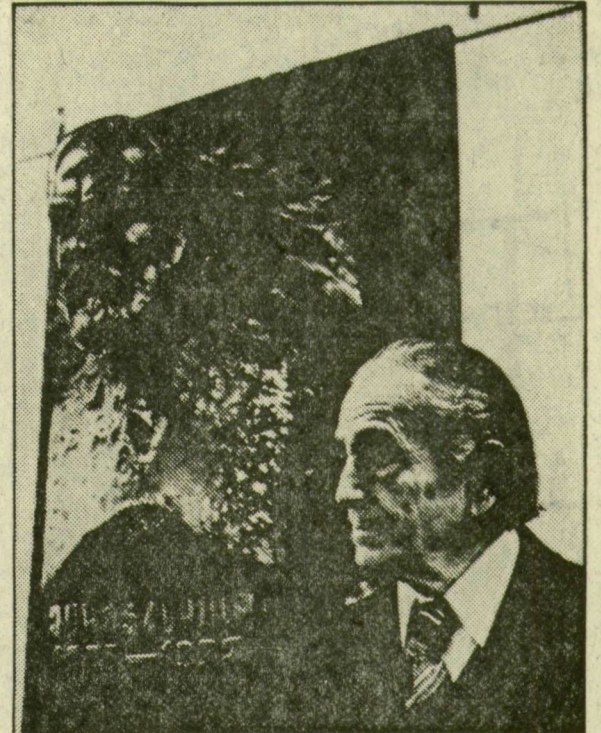
Megnövök benned, mint a kétely
beköltözöm az ereidbe
megszólítalak a szívveréssel

s a gondolatok pattogzó falára
írom minden nap újra fel,
hogy hadd maradjak itt bezárva.

BÖRÖNDI LAJOS

valami konok hit okán

mert ha nincsen már semmi
ok amiért szeretni
lehet és remélni
csak a csakazértis
akkor is és azért is
konokul szembeszegülve
minden után a lehetne
jövő idejét keresve
— látni a vesztett kert fáit —
a semmin túl is remélni
szeretne és fölneznit az egekbe
valami konok hit okán is
eljutni hazulról hazáig
örökös vesztésként is szeretne

Az utolsó kalapácsütés

BÜCSÚ TÁPAI ANTAL SZOBRÁSZMŰVÉSZTŐL

Van egy kalapált vörösréz szobra, címe: Az alfától az omegáig. Születés és halál pólusait jelöli ki rajta, az emberélet lehetőségeit és felelősségét fogalmazza meg, a művész hozzájárulásának ad formát ehhez az egyszerű és megismételhetetlen földi úthoz. S íme, ő is átlépett a Rubikonon, eljutott az alfától, a kisteleki Kertész tanyától, az alsóvárosi Boszorkány-sziget utcából az omegáig, az örökkévalóságba.

Éppen tizenöt éve, 1971 aranyló szeptemberének egyik napján kerestem fel először, elsőként őt a szegedi művészek közül, mint a Délmagyarország kezdő újságírója. A történet nem ezért érdekelt, hanem azért, mert a fogadtatás Tápai Antalra oly jellemző. A kert végéből jött elő a csengőszóra, kopott melegítőben, ásóval kezében: Keményen szorított kezét, majd, már bent a műteremben, tenyerembe nyomott egy jókora biciklit, hogy nyissam ki. Sosem látam még akkorát, igencsak megdöbbentem, míg egyik pengéjét kiereszkoltam. Töltött a kisüstiből, s azt mondta: „Fenekig!” Nemigen értettem a felszólítást, míg nem „véttem a mozdulatot”, a pohár fenekével koccintottunk. „Szervusz!” — mondta, s éreztem, barátjává fogadott. Sokszor találkozunk, rengeteget mesélt, minden szobrának legendája, története van, melyhez életének eseményei, fontos történései, jelentős tanulságai fűződnek. Erről a bicikléről például megtudtam, hogy serdülő lakatosinasként törött útközörögűből kovácsolta, reszelte, s hogy egy csónakkirándulás alkalmával a Tiszába esett — két hétig búvárkodott utána a folyó fenekén, de megtalálta...

Elment hát Szeged kalapácsos krónikása... Művészpályájának dokumentumaival és emberi tartásával három fontos tanulságot testált ránk. Egyik a kétkezi emberek tisztelése, a munka becsülete és tisztessége, másik az anyagelvásvégesség, amely a természetet birtokbavételének, a természettel való értelmes párbeszédnek és békének záloga, harmadik pedig a hűség, hűség a bölcsőringató, felnevelő és melengető szülőföldhöz, hűség a társakhoz, eszmiényekhez, értékekhez.

Közel hét évtizedet töltött a hullámvasúthoz hasonló művészpályán. A szivarfüst-karikákat eregető Nagyságos Igazgató Úr, Móra Ferenc irt először a negyedik elemista fiúról a Szegedi Napló 1912. karácsonyi számában: „Ebben van a legnagyobb rajzkészség és a legtöbb aktivitás.” Aztán, évek múlva ő indította, istápolta a „kis Tápai” a Képzőművészeti Főiskolára, s a Délmagyarországban 1930. január 5-én tartott a védencéről: „A kis Tápai most szolgálja utolsó esztendejét. A nyomorúságnak is, meg a deákságnak is. Szentgyörgyi mesternek a leg többre tartott tanítványa. Most látam egy aktszobrárt, amiért máris mesternek merem nevezni. Anélkül nem merne volna megírni ezt a tárcát, aminek semmi egyéb célja nincs, mint felhívni a szegediek figyelmét arra, hogy valamikor nagyon büszkék lesznek erre a „mi fiunkra”, akinek a homlokára a numen adest van írva.”

Tóni bácsi — merthogy mindenki csak így ismerte és tisztelte — sosem felejtette a föld népét, a parasztemberekét, akik közül vétetett, de nem felejtette a munkásembereket sem, a kazánkovácsokat, lakatosokat, akik megismertették vele a szerszámokat, az anyagokat. A kalapácsokat, tudatának és izmainak folytatását; a fémeket, melyet rendkívül magas fokon szelidített meg: egy milliméteres rézlemezről teljes körplasztikát kalapált. „Az én anyagom a kapocs embertársaim felé. Jele: Cu. Atomsúlya 63,1. Fajsúlya 8,921. Olvadáspontja 1207 fok. Húzószilárdsága 42 kg. 100×200 cm-es táblákban kerül forgalomba. Egy mm-es vastagságban dolgozom fel. Molekulái gördülnek egymás mellett, és az anyag károsodása nélkül eltolhatók az anyagban. Ezt a tulajdonságát használom ki.” Sosem csapódott művészeti dívatok mellé, meggyőződéssel vallotta, hogy míg a fölkapott stílusok hamar elhamvadnak az időben, addig az ő szobrai megőrzik a bennük megtestesülő munkatartalom. Így emelte a kétkezi mesteremberek tudását az esztétika, a művészet szintjére. Anyagát és szerszámait nagy becsben tartotta. Barátaim, munkatársaim

— vélekedett rólok. Nem véletlenül örökölte meg a kalapácspróba régi emlékét. A fiatal vasasokat idősebb társai úgy avatták segéddé, hogy a lendületbe hozott huszonöt kilós kalapácsot, a „Samut” meg kellett csokolni. Ebben a játékos pillanatban benne sűrűsödött test és lélek teljes gyönyörűsége. Izmok és szellemi koncentrációk egyesülése. S ha a megfeszített akarat és tudás győzedelmeskedett, nem lehetett akadály a testvérré fogadásnak. Ilyen testvére, szellemi társa volt Tápai Antal a város kulturális életének hosszú évtizedekig. Sokáig Szeged egyszemélyes szobrása volt, olyan munkák őrzik tehetségét és városához való ragaszkodását, mint a Tömörkény-, a Móra-, a Katona József- vagy az Erkel-szobrok, a Halas fiú, a Tavasz nyújtózó aktja, az Evőzős izmos alakja, Juhász Gyula-, József Attila-portréi, Lenin-fejei. Portréit vagy a személyes ismeretség mással helyettesíthető tapasztalatai, vagy az igazságkereső oknyomozás tanulságai hitelesítették. Szobrainak „életes” élményei vannak, szóljanak bár régi koldustáncról, a Tanműhely satupadjaírói, a Boszorkány-sziget kivágott faóriásairól, a Hálóvető megfeszülő alakjáról, de a XX. század zaklatott Laokoon-szoborparafraziájáról. Joggal írhatta: „...Bennem és körülöttem fejlődött, zajlott és zajlik Szeged... Érzéskálámon vajdíjak az élete: a formák világában hangja és visszhangja vagyok.”

Majd három évtizede, 1958-ban levélfelét fogalmazott tanítómesteréhez, a rég halott Mórához. Ebben azt írta: „Szaladnak az évek, az évtizedek. Végigéltem egy szobrászéletem, és műterem nélkül is helytálltam. Ez az elégtéletem... az emlékeim között őrzöm egy beszélgetésünket, intelmedet: „Az életet, Tóni fiam, számodra ne a megalkuvások tegyék élhetővé, hanem a kötelességvállalások.” Így is iparkodtam élni, Féri bátyám.”

Így éltél, Tóni bátyám! Nem búcsúzunk. Naponta találkozom veled a Móra parkban, a színház előtt, a Fűvészkertben, a Sajtóház előcsarnokában...

TANDI LAJOS

